

JÄMTLANDS LÄN

SMÅFÖRETAGSBAROMETERN

Sveriges äldsta och största undersökning av småföretagarnas uppfattningar och förväntningar om konjunkturen.

Hösten 2009

Företagarna och Swedbank i samarbete

företagarna[®]

Swedbank
och Sparbankerna

Småföretagsbarometern

Småföretagsbarometern är i första hand en konjunkturenkät som redovisar hur Sveriges småföretag uppfattar det ekonomiska läget och deras förväntningar om den närmaste framtiden. Underlaget för småföretagsbarometern utgörs av intervjuer med småföretag med minst en anställd och högst 49 anställda. Det är alltså företagarnas egen uppfattning om konjunkturläget som kommer till uttryck i redovisade index för konjunkturen.

Småföretagsbarometern är Sveriges största konjunkturindikator inriktad speciellt på småföretagskonjunkturen och har genomförts sedan 1985. Denna gång omfattar undersökningen 4150 företagare inom det privata näringslivet med 1-49 anställda. Storleken på urvalet och antalet respondenter gör att svaren med fördel kan delas upp på länsnivå. Vi kan således mäta skillnader i konjunkturuppfattning hos rikets småföretag i samtliga län. De läsare som är intresserade av undersökningsmetodik och powerpoint-bilder kan hämta hem materialet från Swedbanks eller Företagarnas hemsida.

Småföretagsbarometern produceras i samverkan mellan Swedbank och Företagarna. Jörgen Kennemar (Swedbank), Lars Jagrén, Niclas Berg och Lotta Norberg (Företagarna) är författare till denna publicering. Vid genomförandet av intervjuerna har SIFO Research International medverkat.

Det är vår förhoppning att Småföretagsbarometern på ett positivt sätt ska bidra till att öka kunskapen och förståelsen om de små företagens stora betydelse för den svenska ekonomin.

Swedbank och Sparbankerna

Företagarna

Så beräknas konjunkturindikatorn

För att underlätta snabba svar ställs frågorna så att de kan besvaras utan hjälp av bokföring och statistik.

- a) Ja/nej
- b) Större, oförändrad eller mindre

Småföretagsbarometerns konjunkturindikator arbetar med **netttotal** där svaren räknas om till procentandelar. Skillnaden mellan procentandelen positiva svar minus procentandelen negativa svar benämns netttotal. Ett värde mindre än 0 betyder kontraktion, medan ett värde över 0 betyder expansion.

Sedan adderas nettotalen för *sysselsättning, orderingång och omsättning*. Summan av dessa netttotal bildar småföretagens **konjunkturindikator**.

Innehåll

Småföretagsbarometern	1
Jämtlands näringslivsstruktur.....	3
Sammanfattning av konjunkturläget i Jämtlands län.....	3
Småföretagsbarometern – Jämtlands län	4
1. Sysselsättning	4
2. Orderingång.....	5
3. Omsättning.....	6
Konjunkturindikatorn	7
4. Lönsamhet.....	8
5. Kapacitetsutnyttjande	9
Likviditetsproblem.....	9
Expansionsutsikter	10
Hinder för expansion.....	11
Småföretagskonjunkturen – län för län.....	12
Prognos och utfall genom åren	13

Jämtlands näringslivsstruktur

99,5 procent av länets företag är små och de sysselsätter tillsammans 74 procent av länets totala antal privata sysselsatta.

Jämtlands län	Företag	Arbetsställen	Sysselsatta
Privata företag	11 272	11 627	36 119
<i>varav småföretag (0-49 anst)</i>	<i>11 216</i>	<i>11 545</i>	<i>26 681</i>
Jordbruk	8 137	8 169	9 030
Offentlig verksamhet	72	231	22 771
Total	19 481	20 027	67 920

Källa: SCB, Centrala företags- och arbetsställeregistret 2008.

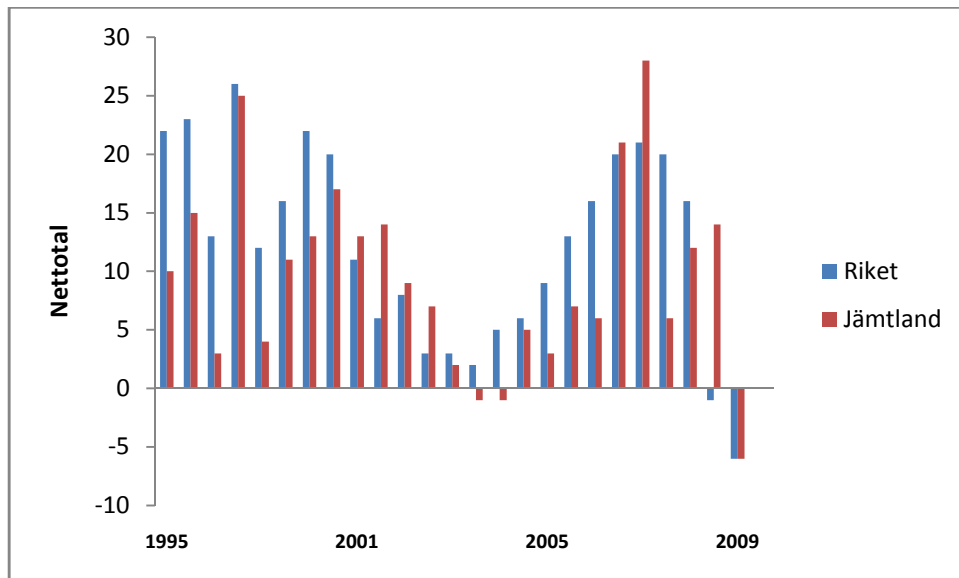
Sammanfattning av konjunkturläget i Jämtlands län

- **Småföretagskonjunkturen** i Jämtland har försämrats ytterligare sedan vårens mätning. Nedgången i länet är något mindre djup än i riket som helhet. Botten tros också vara nådd och om ett år spår småföretagen att konjunkturen definitivt vänt uppåt.
- **Sysselsättningstillväxten** är numera negativ. Det är alltså fler småföretag som dragit ned på personalstyrkan än som nyanställt. Sysselsättningstillväxten väntas övergå till en svag positiv notering under det kommande året.
- **Orderingången** har minskat något, men tillväxten är fortfarande positiv. En kraftig förbättring väntas under kommande år.
- **Omsättningstillväxten** har fallit en hel del sedan vårens mätning. En återgång till normal tillväxttakt väntas under kommande år.
- **Tillväxten av lönsamheten** är fortsatt negativ, men inte lika mycket som i våras.
- **Kapacitetsutnyttjandet** har ökat rejält sedan i våras, vilket främst gäller länets industriföretag. 66 procent av tillverkningsindustrin uppger att man jobbar med full kapacitet.
- 22 procent av länets småföretag har upplevt **likviditetsproblem** under det senaste halvåret. Den främsta anledningen är sena betalningar från kunder.
- 52 procent av Jämtlands småföretag uppger att det finns goda **expansionsutsikter** på sikt, en klart lägre andel än för riket som helhet.
- Det främsta **tillväxthindret** hos småföretagen uppges vara en alltför svag efterfrågan.
- Det **satsas offensivt** hos länets småföretag i rådande lågkonjunktur. 31 procent av företagen uppger sig ha ökat sina satsningar på att slå sig in på nya marknader/marknadssegment.

Småföretagsbarometern – Jämtlands län

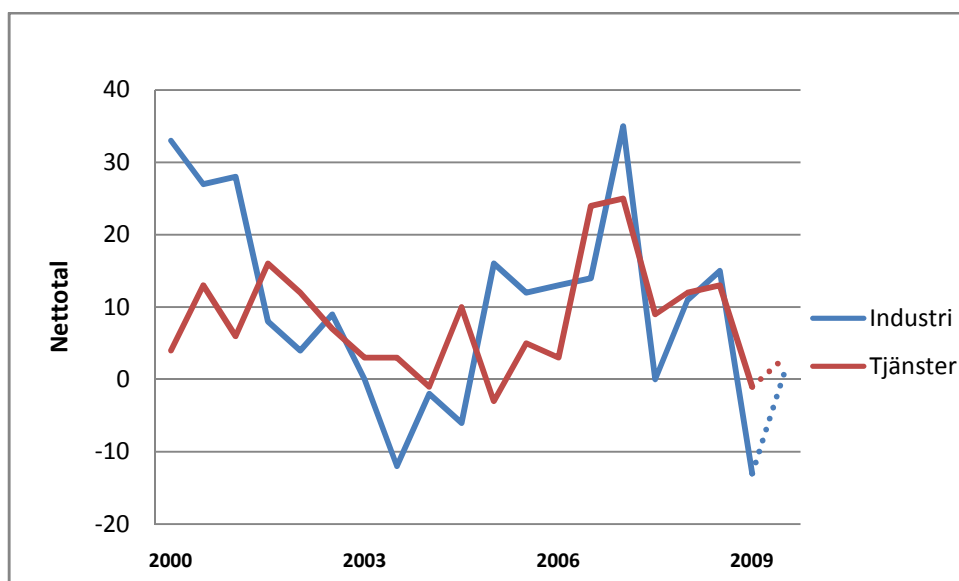
1. Sysselsättning

Sysselsättningstillväxten har övergått till att bli negativ i höstens barometer i såväl län som riket. 22 procent av småföretagen uppger att arbetsstyrkan blivit mindre under det senaste året, medan 17 procent uppger att den blivit större. Jämtlands småföretag upplever en likartad avmattning i sysselsättningen som riket som helhet.

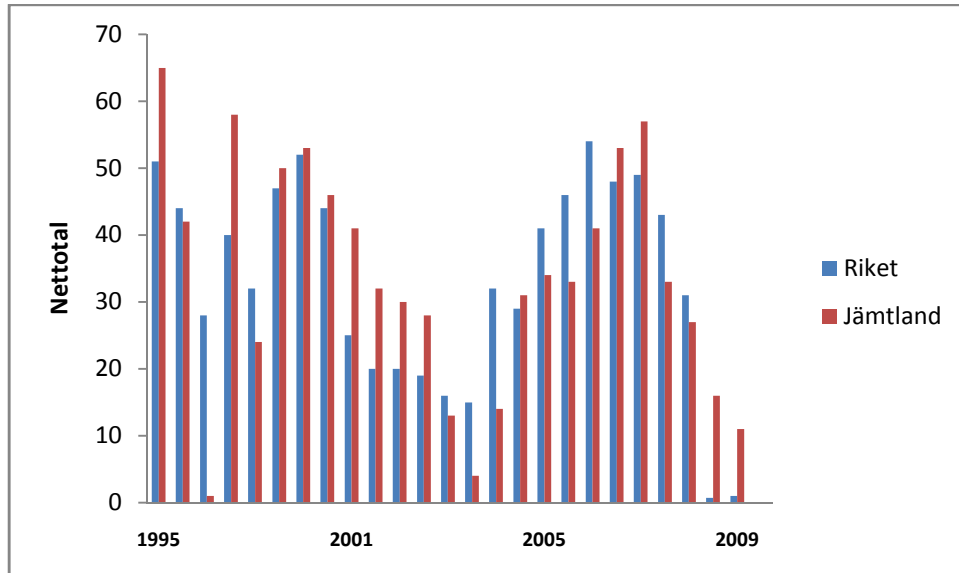
Det är främst Jämtlands industrisektor som står för majoriteten av nedväxlingen. Nettotalet för industriföretagen hamnar på -13. Motsvarande notering för tjänstesektorn landar på -1.

Botten anses vara nådd när det gäller sysselsättningen och en marginell uppgång väntas inom den kommande tolv månadersperioden. Jämtlands småföretag tillhör dock en av de mest försiktiga när det gäller framtida sysselsättning (prognosen visas av den prickade linjen i diagrammet nedan).

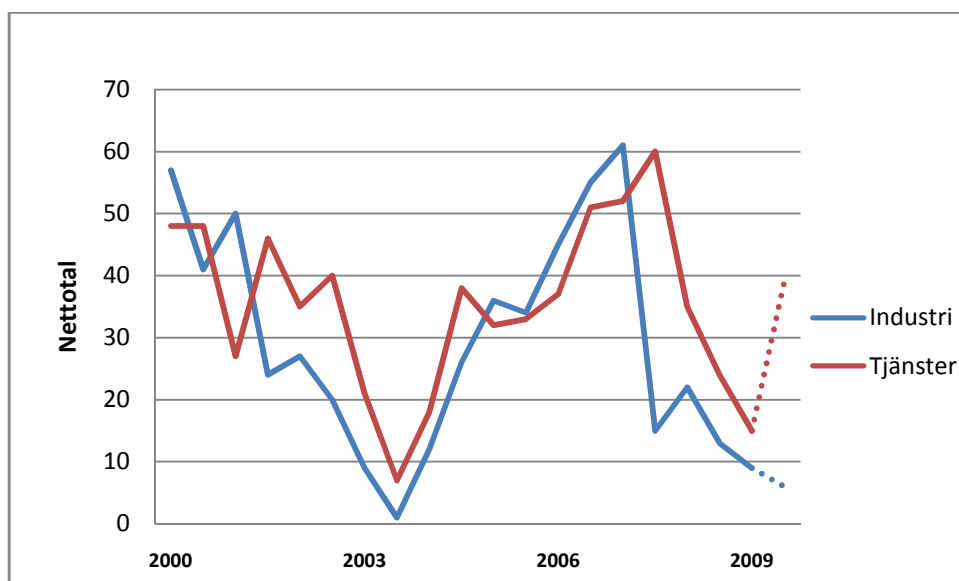
2. Ordergång

För andra mätningen i följd är ordergången för länets småföretag starkare än i resten av riket. 37 procent uppger en ökande ordergång, medan 26 procent uppger en vikande.

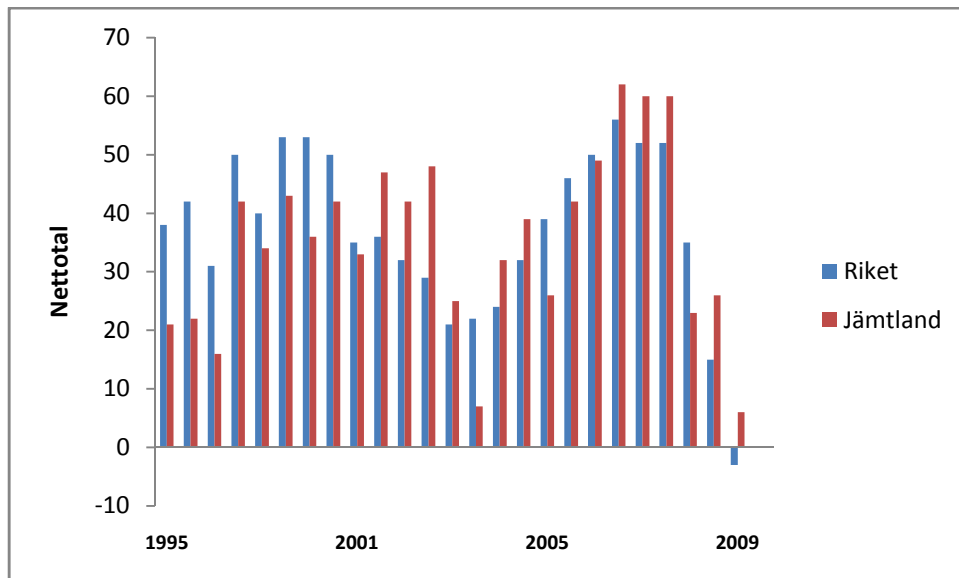
Sedan konjunkturtoppen är det främst industrin i länet som drabbats hårdast. 30 procent av industriföretagen i regionen uppger en minskad orderstock. Motsvarande andel för tjänstenäringen stannar på 18 procent.

Under den kommande tolv månadersperioden tror framförallt tjänstenäringen på en betydligt förbättrad orderstock. Inom tjänstesektorn spår 45 procent av företagen på en ökad ordergång, vilket dock är något lägre än i riket som helhet. Sammantaget spås nettotalet för ordergången stiga från +11 till +18.

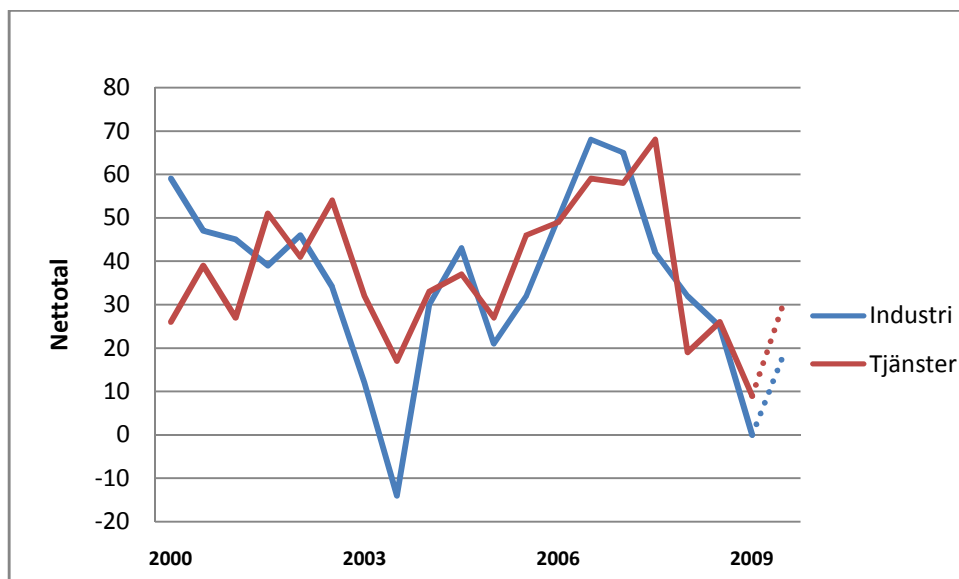
3. Omsättning

Omsättningstillväxten i länet uppmäts till den lägsta nivån någonsin. Till skillnad från övriga riket är den dock fortfarande positiv. 40 procent rapporterar en stigande omsättning under det senaste året, medan 35 procent uppger en vikande.

Såväl industri- som tjänstesektorn upplever en kraftig avmattning i omsättningstillväxten. Tillverkningsindustrin har dock drabbats något värre. 38 procent av länets industriföretag rapporterar en högre omsättning än ett år tidigare. Lika många redovisar en svagare omsättning.

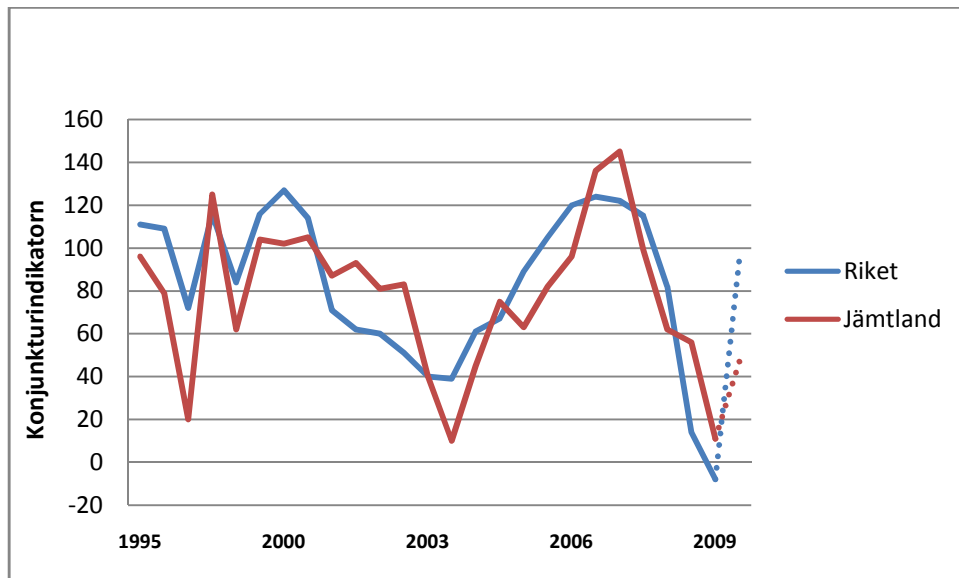
Inför det kommande året spår båda sektorerna en förbättrad omsättningstillväxt. Sammantaget väntas nettotalet för omsättningen stiga från +6 till +27. Största delen av uppgången tros komma från tjänstenäringen. Förväntningarna är klart försiktigare än i landet som helhet.

Konjunkturindikatorn

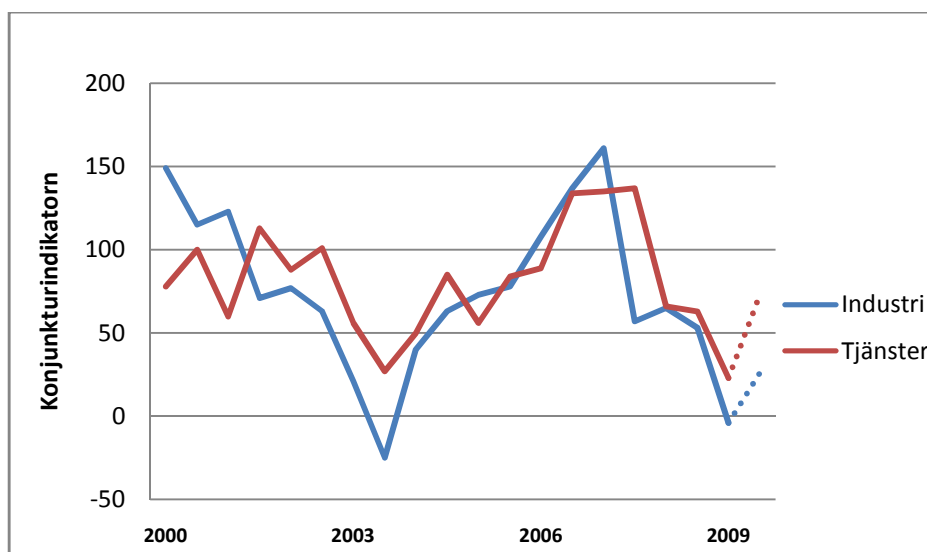
Sammantaget kan det konstateras att konjunkturen för småföretagen dramatiskt försämrats under den senaste tiden. Från att år 2006 ha nått ett värde på cirka 140 ligger nu Jämtlandsindikatorn nära nollstrecket. Nedgången i Jämtland är dock mindre djup än i riket som helhet.

Botten är med stor sannolikhet nådd och en återhämtning spås under det kommande året och konjunkturindikatorn i länet förväntas stiga från +11 till +47. Det är dock Sveriges lägst ställda förväntningar på den framtida konjunkturen.

Det är främst länets industrinäring som märker av de sämre tiderna. Industriindikatorn är numera negativ efter ett fall på mer än 150 punkter jämfört med konjunkturtoppen. Länets tjänstesektor klarar sig något bättre, främst tack vare sin relativt starka ordergång och omsättning. Trots detta befinner sig tjänstekonjunkturen på en historiskt låg nivå.

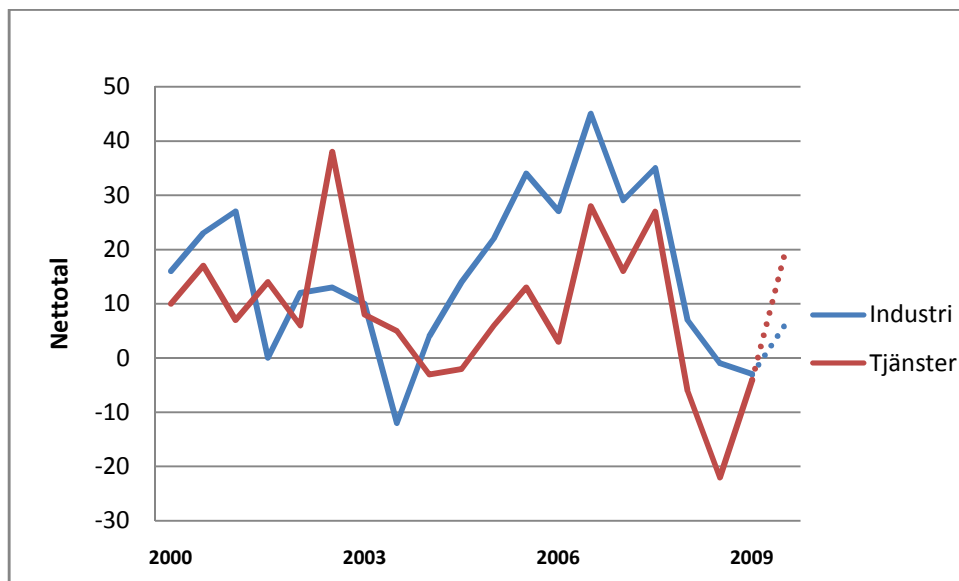
Båda sektorerna spår att konjunkturen har bottnat och att en återhämtning påbörjas under det kommande året. Jämfört med övriga Sverige är dock förväntningarna relativt försiktig, både hos tjänste- och industrinäringen.

4. Lönsamhet

Lönsamheten i företagen dikterar till stor del möjligheten till expansion via investeringar och/eller nyanställningar. Detta gör det intressant att även följa denna variabel. Efter en stadig uppgång från år till år sedan lågkonjunkturen 2002-2003 har lönsamhetstillväxten på senare tid rasat, och befinner sig numera på negativt territorium. Lönsamheten har försämrats hos bägge sektorerna i ungefär samma utsträckning.

Lönsamheten förväntas öka något under den kommande tolv månadersperioden. Det är länets tjänstenäring som spås stå för huvuddelen av tillväxttakten. Sammantaget väntas nettotalet stiga från -4 till +13.

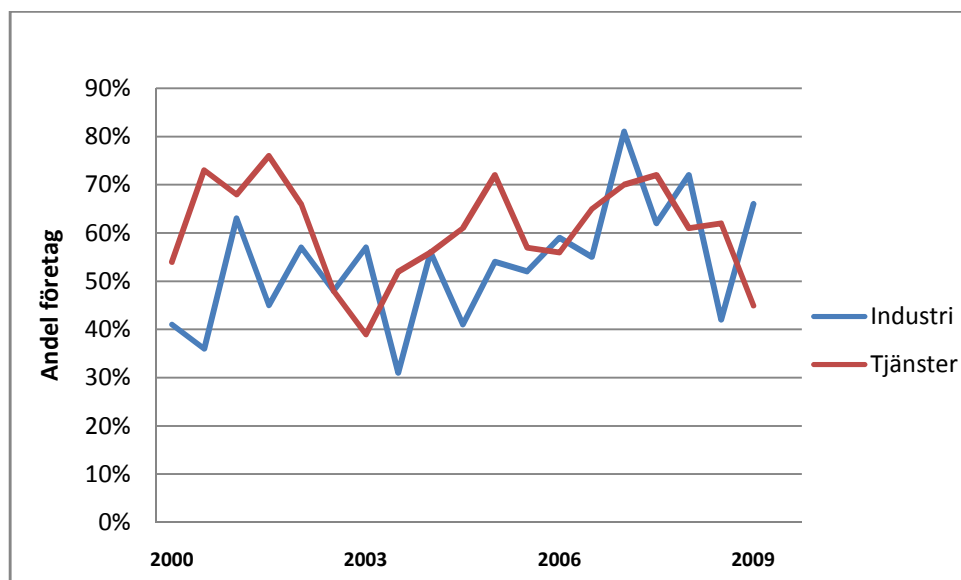

Företagens prisförväntningar

Den svaga konjunkturen till trots tror en tredjedel av länets småföretag att de kommer höja sina försäljningspriser under det kommande året. Storleken på höjningarna borde dock vara kraftigt begränsade med tanke på det svaga ekonomiska läget.

5. Kapacitetsutnyttjande

Företagen arbetar med ett relativt svagt resursutnyttjande. Detta gäller framförallt länets tjänstenäring. 45 procent av länets tjänsteföretag uppger att de arbetar för fullt – en historiskt sett låg andel. Det låga resursutnyttjandet är en indikation på att sysselsättningstillväxten kan komma bli fortsatt svag under den närmaste tiden. Industrin närmar sig dock ett resursutnyttjande som kan leda till nyanställningar.

22 procent av småföretagen har haft likviditetsproblem

Den svaga konjunkturen har inneburit påtagliga finansiella påfrestningar för näringslivet i allmänhet. De mindre företagen är dock mer påtagligt utsatta, de har bland annat mindre möjligheter att kräva snabbare betalningstider och deras lånemöjligheter är ofta begränsade utan personlig borgen.

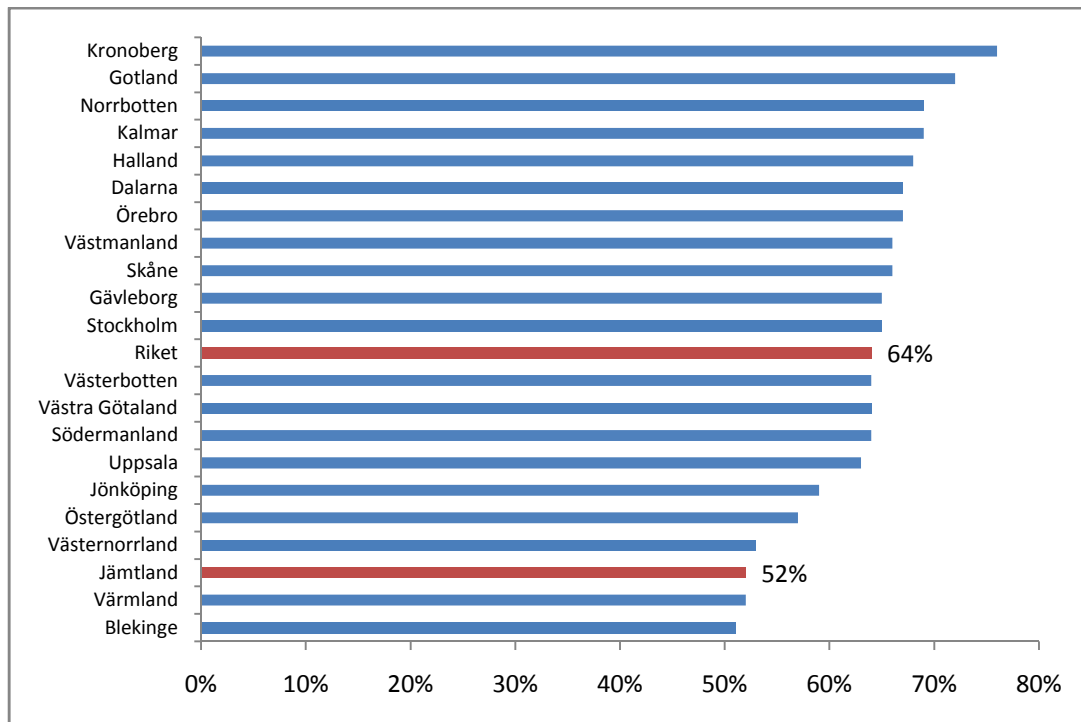
Under den senaste sexmånadersperioden uppger 22 procent av småföretagen i Jämtland att de upplevt likviditetsproblem, vilket är en nedgång med tre procentenheter från vårens barometer. Likviditetsproblemen kan antas fortsätta för småföretagen så länge ekonomin är nedtryckt.

Småföretagens likviditetsproblem beror framförallt på att kunder betalar fakturorna allt senare, vilket 32 procent av småföretagen uppger. Den näst vanligaste anledningen är ett stort efterfrågefall av företagets varor eller tjänster, det kan till exempel röra sig om en stor order som inte vidareförlängs.

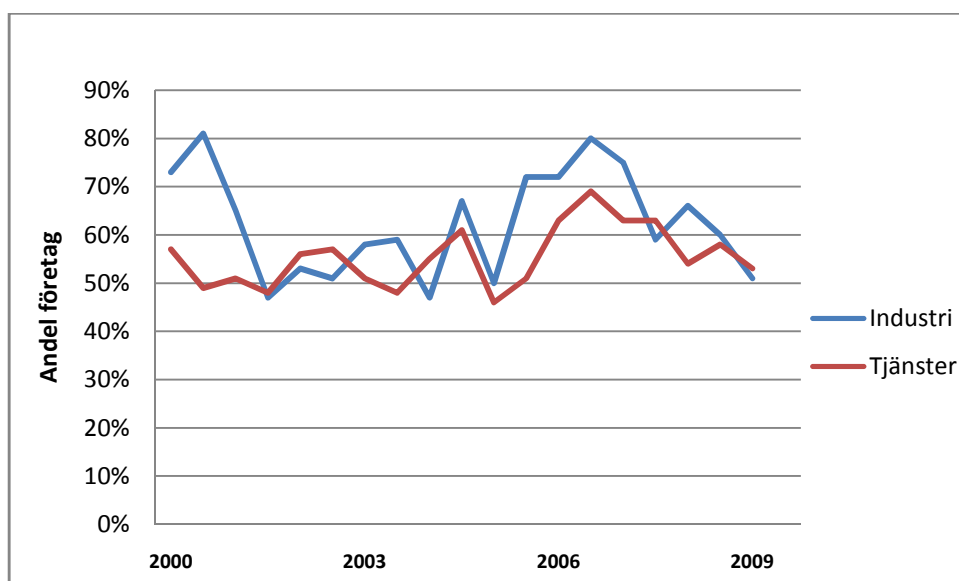
Allt fler småföretag får betalt allt senare. I Jämtlands län är sena betalningar den vanligaste orsaken till att likviditetsproblem uppstår. Detta gäller framförallt inom industrisektorn.

Drygt hälften ser goda expansionsutsikter

Trots nedgången uppfattar 52 procent av länets företag att det finns goda utsikter att expandera på sikt. Detta är dock en klart lägre andel än i resten av riket, där fler än sex av tio småföretag ser expansionsutsikterna på sikt som goda.

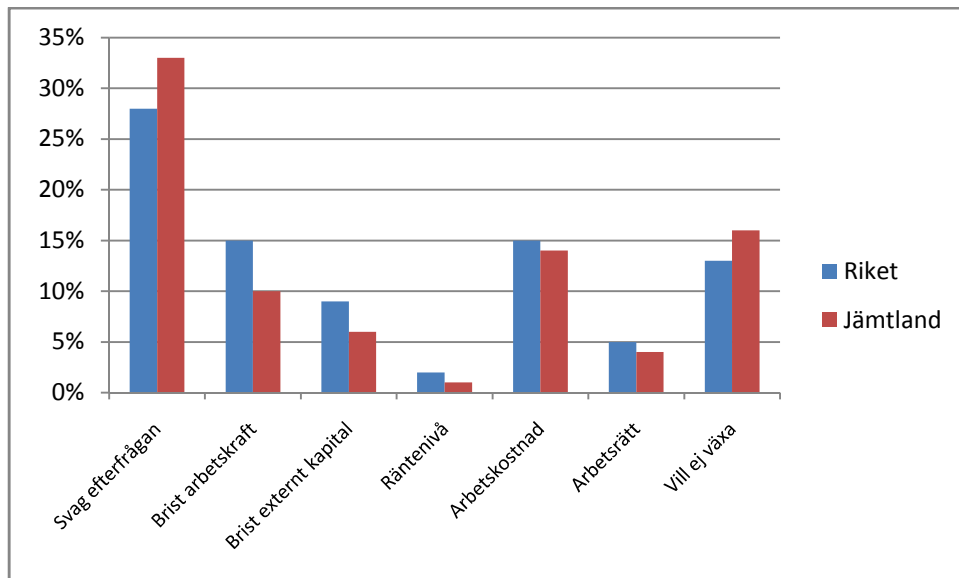

Expansionsutsikterna har stadigt försämrats efter konjunkturtoppen år 2006. Detta gäller främst för länets industrisektor då andelen expansionsoptimistiska låg på 80 procent jämfört med dagens andel på 50 procent.

Hinder för expansion

Det enskilt största tillväxthindret som Jämtlands småföretag upplever är den svaga efterfrågan. 33 procent av företagen uppger detta som främsta hinder. Sedan följer en allmän ovilja att växa som främsta hinder, vilket 16 procent uppger.

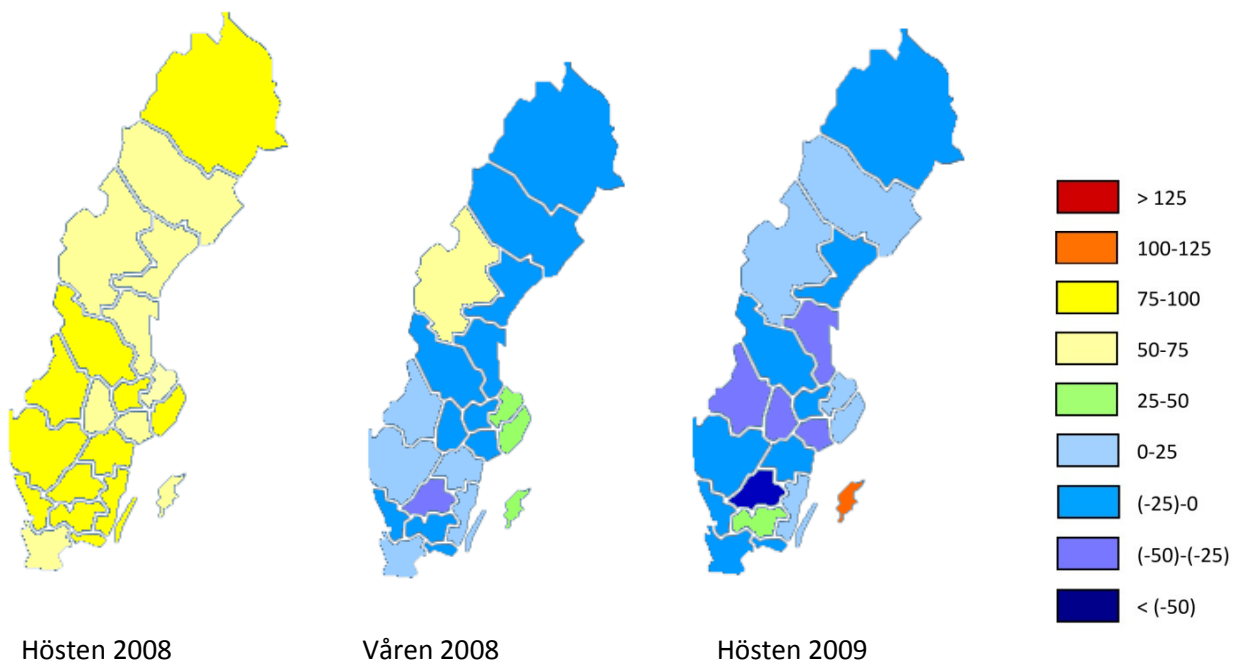
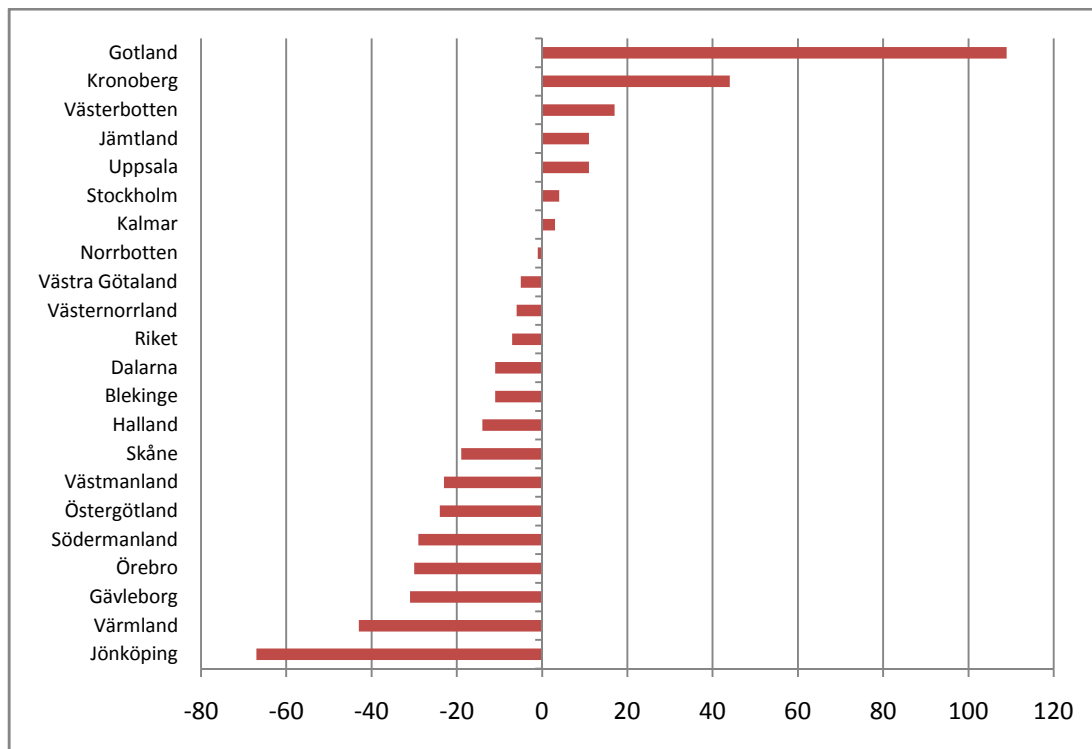
Offensiva småföretag i krisens tecken

Den finansiella krisen förknippas ofta med nedskärningar och uppsägningar. Men höstens Småföretagsbarometer från Företagarna och Swedbank visar att många företag nu satsar offensivt för att stärka sina positioner inför en kommande uppgång. 31 procent av Jämtlands småföretag har använt nuvarande konjunkturedgång till att öka sina satsningar på att erövra nya marknader. 25 procent har satsat offensivt med att ta fram nya varor/tjänster.

Småföretagskonjunkturen - län för län

Gotland upplever den starkaste småföretagskonjunkturen i landet, medan Jönköping har den svagaste. Konjunkturindikatorn för Gotland når upp till 109, vilket i sammanhanget är en mycket stark notering. I Jönköping ligger samma notering på -67. I riket som helhet är småföretagarkonjunkturen väldigt svag och indikatorn ligger på en blygsam notering på -7, vilket är den svagaste konjunkturen sedan 1992.

Diagram. Konjunkturindikatorns värde län för län.

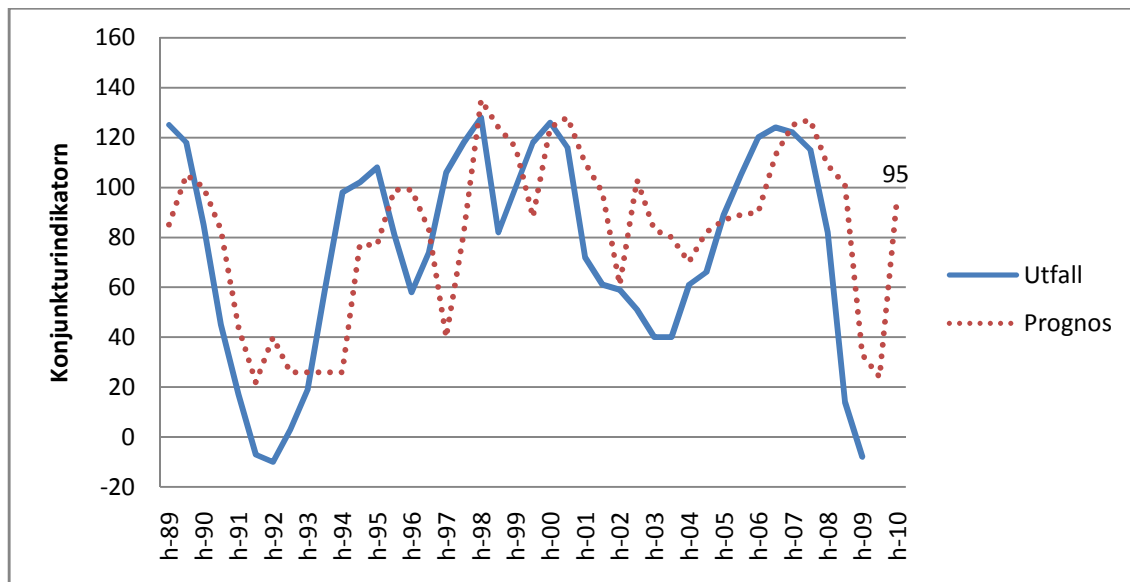

Prognos och utfall genom åren

Småföretagsbarometern är i första hand en undersökning som tar temperaturen på småföretagens konjunkturläge. Men vi ställer även frågor om hur småföretagen tror att konjunkturen ser ut ett år in i framtiden. Till skillnad från andra prognosmakare kan småföretagen inte revidera prognoserna allteftersom ny information dyker upp. Trots denna nackdel är småföretagarna relativt skickliga på att förutsäga konjunkturen på ett års sikt (se diagrammet nedan).

Hösten 2010 tror småföretagen definitivt att lågkonjunkturen har passerat och att en ny högkonjunktur redan påbörjats. På riksnivå spår småföretagen att konjunkturindikatorn uppmäts till 95 på ett års sikt, vilket historiskt sett varit en nivå som indikerar en relativt stark konjunktur.

Diagram. Småföretagens konjunkturförväntningar kontra utfall. Riket 1989-2010

SMÅFÖRETAGSBAROMETERN

Småföretagsbarometern mäter hur småföretagarna uppfattar det ekonomiska läget idag och inom den närmaste framtiden. Barometern omfattar företag med 1–49 anställda och baseras på telefonintervjuer som genomfördes av SIFO Research International under oktober 2009. Samtliga barometrar och bilagor kan hämtas hem från respektive organisations hemsida på Internet.

SWEDBANK OCH SPARBANKERNA

Postadress: 105 34 Stockholm

Telefon: 08-585 900 00

Telefax: 08-585 910 26

Internet: www.swedbank.se

FÖRETAGARNA

Postadress: 106 67 Stockholm

Telefon: 08-406 17 00

Telefax: 08-24 55 26

Internet: www.foretagarna.se